

R E G É L Ő.

PESTEN vasárnap februarius 9^{kén} 1834.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap' és csütörtökön. Fél évi díjja helyben képekkel 5 ft. borítéktalanul; postán 6 ft. pengőben. Képek nélkül egy ezüst forinttal olcsóbb. Buda-pestiek évnegyedenként is válhatnak példányt. A' folyóírásnak egyes száma 24 kr; egyes kép 12 kr. p. p.

TÖRTÉNET ÉS ELBESZÉLLÉS.

Nagybátyám könyvtára.

Novella.

Hogy szünnapi időmet jól használjam, azt tanácslá nagybátyám, olvasnám Grotiust, hogy azután Puffendorföt olvashassam, 's így a' miveltségben mindig előre haladjak. Én tehát korán felkelek, asztalomhoz ülök, lábaimat egymásra vetem, és könyvemet feltárom. — De mi történik? — Fél óra mulva már egy bizonyos figyelmetlenség foglal-el. Majd egy foltocskát veszek észre a' negyedrétű könyvkötés szélén, majd egy hajszálat látok, melyet a' lapról nagy munkával elválasztok, vagy valamelly szalmaszálat iparkodom sok vigyázattal elmozdítani; innét figyelmem csak hamar több nagy számú furcsaságokra vonatik, melyek tintatartóm dugaszáról szöknek szemeimbe. Ennyi dologtól végtére elbágyasztva magamat karszékembe vissza dobom, lábszárimat messze kinyujtom, 's kezeimet fejem felett keresztbe rakom. Ezen helyzetben magamat igen kedvem szerint érezvén meg nem állhatom, hogy a' Zampa-marsot ne füttyöljem, 's egyszersmind a' szegény légynek hasztalan fáradozásaira ügyelek, melly az ablaktáblakon keresztül akarja a' szobát elhagyni. — De most lábaim zsibbadozni kezdenek; felállok tehát, 's a' szobán keresztül egyet kettőt lépderek. Ablakomhoz érvén megállok, hogy rajta a' dobot elverjem, mihez, mellesleg legyen mondva, jelszen értek. A' ház mellett egy koesi megy-el, majd ismét egy kutya ugat, néha pedig semmi különös sincs. Kinyitom az ablakot, 's már most olly könnyen onnét el nem jövök, — tapasztalásból tudom. — Igen, az ablak! — Ez a' tanulónak valódi idő töltése; egy szorgalmas tanulót gondolok, ki se korca-

ma, se kávéházakat nem látogat. A' jó ifjú ember szülőjének reménye, oly jó, oly rendbe szedett állapotú, semmi adóssággal terhelve. 'S tanítóji, kik őt sem az utszán kószálni, sem a' sétahelyeket látogatni nem látják, tanítóji, mondám, sok dicsérettel előre 's egyetértőleg jósólják, hogy ő igen sokra viheti, míg az alatt idejét, a' világba báméskodva csendesen tölti ablakánál. Ó . . . én . . . akarám t. i. mondani, hogy leplezetlen szóljak, — legalább én így töltöm időmet, 's ha szabad kimondani, annak, a' mit itt tanulok, se tanítóimtól, se Grotius, se Puffendorf-tól még század részét se tanultam volna.

Itt is, mint mindenütt, csak fokoként megy minden. Az egész foglalatosság eleinte csak puszta elbáméskodás; az ember kitekint a' kékbe, most egy pehelyt legyint odább, majd valamely pókhalót vizsgálgat, vagy egy bizonyos és gonddal kiszemelt kőre pök. Ez egész óráig tart, mennyire t. i. a' tárgy kisebb vagy nagyobb mértékben fontos. Nem tréfálok. Valljon mi is az ember, ki e' félekben nem vett némi nemű részt? Egy anyagi (materiell) csupán állított teremtmény, minden költészi ihletés nélkül szükölködő oly lény, melly az élet pályáján keresztül megy a' nélkül, hogy csak körül is tekintene, oly mozgvány (automat), melly, mint valamely gőzkocsi Manchestertől Liverpoolig, születésétől fogva halálig megy.

A' szemlélődő heverés igen szükséges dolog legalább egyszer az életben, körülbelől 20 esztendő korunkban, midőn éppen az iskolától szabadulunk. A' könyvek felett elszáradt szellem feléled, és megáll vizsgálódva mihez fogjon, merre forduljon, 's így bevégzi a' kölcsönzött életet, hogy tulajdonképpi életét elkezdje. Szorgalmas nevelésnél nem sok egy nyár imígy töltve. Mert már magában is hihető, hogy egy nyár valakit nagy emberré mivelní még nem képes. Sokrates több esztendőig andalgott, Rousseau egészen 40-ik esztendejéig, Lafontaine pedig egész életén által. 'S még is! e' rendszabást még semmi nevelési iratokban nem találtam.

Azonban, ha a' dolgot szorosán vesszük, noha alig kell semminél több valami, hogy az ember haszonnal henyéhesen: én még tovább megyek, mert valóban ablakomból végzetlen sokat látok. Altal ellenben a' kórház van, egy végnélküles épület. A' nagy kapu ablakom körülteben van,

és senki akár ki akár be nem mehet a' nélkül, hogy meg ne lássam. Gondolatimmal mindegyiknek szándékát követem, kitalálom annak okait, 's keresztül hatok következményein. Ritkán csalódom, mert az ajtónálló személyében egy derék ellenőrkedést (Controlle) találék; képe nekem valóban tanúságos könyv, mellyből az emberek 's azoknak összeköttetéseik felett ezerféléket olvasok. A' különbségeket, mellyeket a' társasági életben tapasztalunk, jobban valóban semmiből se tanulhatni, mint egy portásnak képéből. Hiv tükör ez, mellyben egymás után mászkáló alázatosság 's szolgálat készség, vagy magos úri arcz 's baromi becsmérlés a' szerint mutatkoznak, mint ez vagy amaz ki vagy be megyen. Változó de hiv tükör!

Ablakom irányában, de kissé feljebb van egyike a' a' kórtermeknek (Krankensäle). Helyemről, hol dolgozom, a' homályos padlózatot láthatom; néha előbukkanik egy veres orrú kórszolga, ki, valamint én, az üvegtáblákon által utszára tekint. Ha asztalomra hágok, tekintetem mélyebben hat a' keservtérbe, hol két hosszú ágysor felett halál és szenvedés lebeg.

Jobbra a' csatorna van, hol a' zöld víz körül szolgálók, inasok 's koma-asszonyok udvarolnak egymásnak; hol korszok telnek-meg, tréfáltatik, vagy uraságaiknak nevelatlensége, a' szolgálat keménysége, 's familiatitkok beszéltetnek. Itt sokat hallok, de még se mindent, 's így a' phantasiának ismét elég tére nyílik a' hiány kiegészítésére.

Fen a' ház tetők közt az eget is látom, melly némelykor kék, és mély; máskor ismét szürke 's hullámzó fellegekkel koszorúzott; némelykor pedig hosszú sereg vándormadarak szegik keresztül, mellyek városink 's faluink felett messze vidékre huzódnak.

Ezen ég által az egész külső virággal, térrel, és örökséggel vagyok egybe kötve: tágos nagy tér, mellybe tekintelimmal gondolatimmal elhatok államot könnyökömre nyugasztván. — Ha mindenből kifogyok, vissza térek ismét a' tetőkre. Itt a' fiatalabb, sovány és hajlékony macskákra figyelmezek, mint kezdik rá énekeiket; vagy a' rest és kövér öregebbeket nézem, mellyek az augustusi nap-fényben kényelmesen nyújtóznak. Az eresz alatt fecskék 's azoknak fijaik foglalják-el szemimet. Már valamennyit ismerem, ők is szinte tudják helyemet, 's többé meg nem ijednek fejem-

től mint 'a' jámbor kapuczinustól, ki mint légmérő (Barometrum) pompáskodik nagybátyám ablakán.

Végtére az utszán is van mindig valami új és vonzó. Csinos téjáros leányok, tisztos polgárok, lármázó iskolás gyermekek, ugató vagy játszó ebek, kérődző ökrök, mellyek békeségesen varakoznak, mig hajsárjok magát egy ital borral megerősíti — szóval mindig változás. Most hirtelen zápor érkezik, itt a' vizsgálatok ujra kezdődnek. Száz apró patakok támadnak, mellyek az utszaközepén omló folyóval egyesülnek, 's általok amaz növe, dagadva magával mindent elragad. Az egész dolog magára nézve tulajdon érdeket nyer. Itt egy régi nagy fazék áll, melly a' folyamat keményen vissza tartja, körülé kövecsek, sepredék, darabka fák gyülekeznek, 's ezek a' szörnyeteggel végtére össze szövetkezvén, általok szinte egy tenger alakul, 's a' szilárd tömeg közti harc kezdődik. — Az egész dramai alakká változik, én a' dologban részt veszek, 's többnyire mindig a' törött fazék érdekel: körül tekintek, a' mennyire lehet, nem jön-e valahol számára segedelem, reszketve féltem jobb fülét, mellyet a' viz eltemetéssel fenyeget, 's ime már a' bal legott még nagyobb veszedelemben leszen, mert most egy vizfőnal eltemeti. A' derék régi szolga mindazáltal körülvéve hiveitől kiállja a' sarat, noha már homlokig van a' hullám özönben. Ugy, de ki tud az éggel számolni? A' zápor mind inkább nevedő erővel zuhog, az elválasztó pillanat közeledik, 's derék vivónk kénytelen lesz a' viz erejének engedni.

Egy másik nem kevesbbé vonzó mulatságot nyujtanak esős időben az előttünk elsiető szépek, kik valódi remekséggel választják - ki a' köveket, mellyek legtisztábbak. Néha igen is ki kell dülnöm, hogy illy egy leánykát szemimmal jól messze kíséressék, 's nem egyszer egészen átázott fejet huzok-vissza ablakomba.

Ezek körül-belől észrevételim, mellyeket ablakomból tenni alkalmam van, 's a' napok még is igen rövideknek látszatnak, minthogy sokat, az idő hijánya végett, még is nem láthatok, 's néha a' választás is terhesedik, mikor két egyiránt érdekes tárgyat pillantnak-meg szemeim.

Szobám felett nagybátyám szobája vagyon. Itt ül ő nagy székében, fejét előre hajtva, 's ezüst haját szinte megperzseli a' gyertya; ő olvas, jegyez, gyűjt, 's néhány

ezer kötetek (mellyek szobájában vannak) velejét emlékezetébe nyomja.

Ő (ellenkezőleg unoka öcsjével) mindent tud, mi a' könyvekben történik, és semmit abból, mit a' világ szokott előnkbe adni. Több bizodalma is van a' tudományokhoz, mint az emberekhez. Ő önlétén is kétségeskedik, 's még is erős hittel vallja a' philosophia vízenyős rendszerét. Egyébiránt a' világon legjobb ember, noha soha se társalkodott emberekkel.

Három különböző jelekből pontosan tudom, mivel foglalatoskodik nagybátyám. Ha székéről felkel, azt zörögni hallom; ha könyvet veszen, akkor a' létra (lajtorja) gördül; ha elméjét egy szippantás burnóttal (Schnupftabak) frisíti, pontosan hallom, midőn asztalra teszi szelenczéjét. E' három jegy mindig rendesen következik egymásra, 's én ugy hozzá szoktam, hogy már igen keveset háborgatnak.

Egykor még is a' széket hallom zörögni, de a' létra csak csendesen marad, a' szelencze nem mozdul. Én álmodásimból feleszmélek, hasonlóan az alvó molnárhoz, kinek malom-kereke megállapodott. Hallgatódzom, a' nagybátya beszél, nevet — egy más valakinek szava hallatik. Manó! mi az? gondolám magamban.

Már csak meg kell vallanom, hogy dolgaim az ablaknál néhány nap óta uj irányt vevének. Nem maradtam-meg mindennapi vizsgálódásim mellett, de érzékim egy igen vonzó tárgyhoz ragaszkodának, melly által amazok előttem igen sokat vesztenek érdekökből. Korán reggeltől kezdve minden napon várom őt, délben két órakor szivem hevesen dobogott, 's ha egyszer eltűnt, vele napi munkámnak is vége szakadt.

Ez előtt soha se jutott eszembe, hogy egyedül voltam; hiszen kivülem még nagybátyám is itt volt, a' fecskék, azoknak fijaik, 's mindnyájan, kik előttünk elmentek. De most egyedül érzem magamat, egészen egyedül, kivevén két óra tájban, midőn ő jön erre, midőn általa minden uj életet nyer.

Már elbeszélém, milly szeliden folyának-el eddig óráim. De most nem tudok foglalatoskodni, nem tudok szorgalmas, nem tudok haszonnal henye lenni. Valóban annyira juték, hogy minap egy nagy pehely (egyike legfőbb foglalatosságimnak) egészen közel repült-el arczom előtt a' nélkül, hogy

csak eszembe is jutott volna röptének gátolása, vagy előmozdítása. De még száz e' féléket tudnék előszámlálni.

Foglalatosság helyett most ébren álmodozom. Álmodom, hogy ő engem ismer, felém nyájasan mosolyog, tetszem neki; vagy neki tetszeni eszközt és utat keresvén vele össze találkozom; együtt utazunk, 's én védőleg terjesztem ki felette karjaimat. Sokat adnék érte, ha vele valamely erdőben lehetnék, hol érte uton állóktól megtámadtatván életemet feláldozhatnám, vagy, noha magam is jól megsebesítve, emezeket elűzhetném.

De leírásához fogok az érdekes tárgynak. Csak el tudnám kezdeni! olly nehéz az első szerelemnél szavakat találni! 's valóban csaknem tulajdon gyengéd nyelv kellene a' végre, hogy egy tüzes szívnek érzéseit eléggé élénken kifejezhethetők. Legyen hát elég azon megjegyzés, hogy ő egyik szomszéd házból kijövén mintegy két óraker minden nap elmegy ablakom alatt. Kék, egészen egyszerű ruhát viselt, melly őt — lehet mondani — diszesíté, 's az alatt ugy látszék, mintha alig merne gyengéd testéhez simulni, olly sugár olly etheri volt termete. Mihelyt ezen kék ruha megjelent előttem, az egész természet szebb lön; 's mihelyt elűnt, minden ismét élet, és élénkség nélkülivé változott.

(Folytatás következik.)

J E L E S M O N D A S.

H á l á r a m é l t ó h a z a f i.

A' ki nemzetének erkölcsét szebbíti,

A' hágy maga után háláló fiakat.

Szemerc Pál.

B ö l c s é s g y á v a.

A' bölcs hidegen neveti

A' szerencse játékát,

A' gyáva olvad 's rettegi

Kereke bal fordultát.

Ináncsi Pap András.

A p h o r i s m á k g ö r ö g n y e l v b ől. Ha hasznót nem lesnek-el tőlünk az emberek, ritkán fognak szeretni.

Ha pénzed van, sok baráttra számolhatsz.

A' látható barát sokkal jobb az elrejtett kincsnél.

Haragodban fel ne fedezd barátod titkait, 's bal sorsában őt el ne hadd.

Szendár.

K Ö I T É S Z E T.

S z e r e n c s é t l e n v a d á s z .

„Szálj ah! szálj lelkem édes kedvese
 A' zöld liget hűs árnyiból felém
 Csókoddal hő tüzem megoltani,
 Délpontra hágva lángol a' nap, és
 Haldoklik a' mezők zöld élete,
 Jer, keblem itt eped rég csókodért,
 Itt a' szilas setét homályiban.
 Itt szoksz te fürtjeimmel játszani,
 Munkám nehéz terhét itt nyugtatod,
 Ha ajkaid szelid lehelete
 Lágy pázsiton álomra szenderít.“
 A' hűst lehelő leuge szél után
 Az eltikkadt vadász így esdekel,
 Utána zenge völgy, halom, liget.
 Fondorkodó irígye hallja ezt,
 Ki ördögindulattal ellene
 Leselkedett, mivel boldog vala.
 Sátánöröme gyúlt kígyó-szive
 Jó módot látva azt megejteni,
 Ki mást nem véte neki, mint hogy a'
 Szép Laura karjain boldog vala.
 Megy a' gonosz, bár nyári dél tüzelg,
 Ellent nem áll, siet, hogy álszava
 Mérgét befujja Laura keblibe.
 Megálj sátán inasa! kénköves tüzet
 Onts rá nap; ingadozz föld; nyiss neki
 Sirt; édent dulni küldi a' pokol.
 Haszontalan, már ott van, egy kies
 Völgy hársligetje közt futó patak
 Partján Laurát dalolva lelte-fel,
 E' boldog éden idves angyalát.
 „Jobb sorsra méltó hölgy — így a' gonosz —
 Nemuljon ajkaid öröm szava;
 Jaj illik szádba; az, kiért szived
 Forrón dobog, kit olly nagyon szeretsz
 Más kedvel és szeret, nem tégedet.
 Hallám a' hűtelent, midőn ama
 Távulba kéklő szikla-ormokon
 Túl a' ligetbe hívta kedvesét,
 Hogy csókkal oltaná-meg hő tüzét.“
 Mint lankad a' bibor ruháju rózsza, ha
 A' nap tüzes szemével rátekint
 Délben, mikor zefir kis angyali
 A' partí fűveken szendergenek,
 Ugy hervad Laura arczi kelleme,
 Lator-szavára e' czudarnak el —
 Hol ajkinak vidám örömdala?
 Vasmarkú bánatok szorongaták
 Szívét, a' fájdalom borút vona
 Arczára, 's már lenézte a' halál
 Hályog szemével minden kellemit.
 Czélt érve távozott-el a' gonosz,
 Pokol-szivének aspis-érzeti
 Mint törpe ördögök kaczagtanak.
 (Végzet következik.)

K Ü L Ö N F É L E .

Tébolyodottak számára rendelt falu. Hollandia antwerpi kerületében a tébolyodottak számára fogház helyett egy egész falut rendeltek; neve Gheel. A tébolyodottak ott szabadon járkálnak, 's a lakosoktól illendően 's hozzájuk szabott módon nyerne foglalatosságot. Németalföldnek minden részeiről számosan küldik oda a szerencsétleneket, 's a ruházatot és asztalt jól megfizetik. Nem volna e' jobb ezen bánásmód a' lelki betegre nézve közönségesen, mint a' bezárás? —

T o l l - m a g o k. (Folytatás.)

XI.

Ha a' régi mythosz-században élnék, mely mindent olly igen szeretett személyesíteni, két várost személyesítenék: Budát, a' komoly tekintetű ős Budát királyi méltóságra emelném; a' bástyát koronává varázsolnám, a' tetemes Gellért ormát aranyalmául, forumait királypálczául adnám kezébe, — 's az óriás király állna méltóságosan, komolyan, és eldönthetlen. Pestet polgárnak festeném, kit életöröm, kereskedés, zaj és multság 's könnyebb terhek bélyegeznek. — A' hidat pedig tántoríthatlan közbenjáróvá, ki a' két extremumot barátilag tartsa össze. Ugyde a' hidat télen által kiveszik, 's a' vihar napjaiban a' kettő oszolva létezik. Eppen azért ohajtok előbb — állóhidat.

XII.

Azon emberben, kinek mindenki ellensége, alkalmasint több character-szilárdság van, mint abban, kinek mindenki barátja. Az ollyan emberektől, kik mindig hajlonganak, 's mindenre igent mondanak, leginkább lehet félni.

XIII.

A' mit Diogenes Nagy-Sándornak mondott, midőn az a' bölcs hordaja előtt állván elfedé előle a' világosságot, bizonyos embereknek ma is mondhatni, 's inkább mondhatni mint Diogenes nagy Sándornak: „Szentségtelen! a' mit te nem adhatsz, de adok én, ne gátold elterjedni!“ (Folyt. köv.)

G a r a y.

Mulattató. „Mivel hitünk parancsolja, hogy halálunk óráján legnagyobb ellenségünknek is békülő kezét nyujtsunk, tehát add ide azt a' poharat“ — szólla a' haldokló K... inasához, 's megfogván a' poharat a' benne volt vizet egész a' köröm-próbáig kiitta, és tőle megrázkodva kiadá lelkét e' szókkal: „már most nyugodtan halok-meg.“

N a g y I g n á t z.

K é r d ő r e j t v é n y .

1) Mellyik faluban van minden esztendőben három nyár?

Simon Ferencz.

2) Két vármegyének mi a' közepe?

Ruhietli József.

3) Ki süt mindig, még se eszik soha is pecsenyét?

Előbbi rejtvény: P á p a .

Szerkezi Róthkrepf Gábor, halpiarcz 86. szám.

Nyomt. Trattner-Károlyi, uri utsza 612.